

Інтерактивні форми навчання у процесі формування комунікативної компетентності здобувачів загальної середньої освіти

Комунікативна компетентність - ключова навичка для успішної взаємодії та самореалізації учнів. Саме інтерактивні форми навчання відіграють важливу роль у її формуванні, надаючи учням можливість практикувати спілкування в реальних життєвих ситуаціях.

Слово "інтерактивний" походить від англ. **interact**, що означає перебувати у взаємодії, спілкуватися. Інтерактивне навчання передбачає організацію навчального процесу таким чином, щоб практично всі здобувачі освіти були залучені до процесу пізнання, розуміли та рефлексували з приводу того, що вони знають, уміють і думають. До інтерактивних належать форми і методи навчання, які спонукають до активної мисленневої і практичної діяльності під час опанування навчального матеріалу.

Суть та значення комунікативної компетентності

1 Ефективна взаємодія

Комунікативна компетентність дозволяє учням успішно спілкуватися, виражати свої думки та ідеї, розуміти інших.

2 Соціальна адаптація

Розвинені комунікативні навички сприяють соціалізації та адаптації учнів у різних життєвих ситуаціях.

3 Особистісне зростання

Формування комунікативної компетентності позитивно впливає на впевненість у собі та навички самопрезентації.

Сучасні підходи до навчання комунікативних навичок

Компетентнісний підхід

(за Ягодніковим В.В.)

Спрямованість освітнього процесу на формування і розвиток ключових життєвих компетентностей особистості, підсилює практичну зорієнтованість освіти, акцентує увагу на результатах навчання.

Діяльнісний підхід

(за Пономарьовою К.І.)

Засвоєння учнями знань і вмінь у процесі виконання з навчальним матеріалом відповідних активних дій, а не пасивне спостереження чи прослуховування. Головна теза - людина виявляє властивості та зв'язки елементів реального світу лише в процесі власної діяльності.

Особистісно-орієнтований підхід

(за Пономарьовою К.І.)

Переорієнтація навчально-виховного процесу на розвиток здібностей і талантів кожної дитини, формування її особистісних характеристик. В основі - гуманізація і дитиноцентризм. Мета такого підходу полягає не у формуванні особистості із заздалегідь визначеними властивостями, а створенні сприятливих умов для виявлення і розвитку потенціалу кожного учня.

Характеристика інтерактивних форм навчання

Активна участь

Для досягнення поставлених цілей кожен учень має брати активну участь у процесі засвоєння навчального матеріалу та активно взаємодіяти з іншими учасниками навчального процесу.

Співпраця та довіра

Організація групового простору в ході проведення занять, який передбачає розташування учня та вчителя по колу обличчям один до одного. Так змінюється стереотипна установка про те, як мають проходити заняття і яка роль у них відводиться вчителю.

Імітація реальності

(принцип експериментування)

Моделювання життєвих ситуацій і практика комунікації. Важливість цього принципу полягає в тому, що в процесі його реалізації учні отримують зразок стратегії поведінки в реальному житті та поштовх до розвитку творчості й ініціативи особистості.

Зворотний зв'язок

Можливість отримувати та надавати зворотний зв'язок, що сприяє навчанню. Завдяки зворотньому зв'язку учні дізнаються, як інші учасники навчального процесу сприймають їхню манеру спілкування, стиль мислення, особливості поведінки.

Інтерактивне навчання передбачає (за Пономарьовою К.І.):

- створення умов, за яких учень матиме можливість відчувати успішність своїх дій, відкрито і вільно спілкуватися з однокласниками;
- засвоєння знань не в готовому вигляді, а забезпечення можливостей для дослідницької діяльності, пошуку і відкриття нового;
- залучення учнів до активної пізнавальної діяльності;
- організацію процесу активного засвоєння знань і вмінь з використанням інтерактивних прийомів;
- здійснення навчання у процесі практичних дій, спрямованих на вирішення життєвих проблем;
- формування самостійності та індивідуальності;
- спонукання учнів до висловлення власної думки, самостійного вирішення проблеми, рефлексії;
- залучення учнів до конструювання нового;
- формування в учнів критичного та аналітичного мислення.

Переваги використання інтерактивних форм навчання

Мотивація

Інтерактивні форми підвищують зацікавленість та активність учнів у навчанні.

1

Емоційний комфорт

Створюється безпечне середовище, де учні почувуються вільно та впевнено.

3

Розвиток навичок

Учні набувають практичного досвіду та вдосконалюють комунікативні навички.

2

Ділові ігри як ефективний засіб формування комунікативної компетентності

Рольова гра

Учні практикують комунікацію, виконуючи різні ролі в змодельованих ситуаціях.

Вирішення проблем

Ділові ігри дозволяють учням спільно знаходити рішення реальних життєвих проблем.

Співпраця

Учні вчаться ефективно взаємодіяти, координуючи свої дії та обмінюючись ідеями.

Дискусії та круглі столи у розвитку комунікативних навичок

1

Висловлення думок

Учні вчаться аргументовано викладати свою позицію та думки.

2

Активне слухання

Розвивається вміння уважно слухати і розуміти думки інших.

3

Пошук консенсусу

Дискусії та круглі столи сприяють пошуку спільного рішення.

Робота в парах та групах: залучення учнів до діалогу

Взаємодія

Учні навчаються ефективної комунікації в процесі спільної діяльності.

Відповідальність

Спільна робота формує в учнів відповідальність за результат.

Взаємопідтримка

Учні допомагають один одному, обмінюючись ідеями та досвідом.

Проектна діяльність як спосіб розвитку комунікативної компетентності

1 Планування та організація

Спільне планування та організація проектної діяльності розвивають комунікативні навички.

2 Презентація результатів

Представлення проектів перед аудиторією вдосконалює навички публічних виступів.

3 Взаємодія та зворотний зв'язок

Обговорення та оцінка проектів сприяють розвитку вміння ефективно комунікувати.

Метод «Мікрофон». Цей прийом дає можливість кожному сказати щось швидко, по черзі, відповідаючи на запитання, або висловлюючи свою думку чи позицію. Для його організації необхідно:

1. поставити запитання всьому класові;
2. узяти якийсь предмет (ручку, олівець), що слугуватиме умовним мікрофоном, у який учні, передаючи один одному, по черзі будуть висловлювати свої думки;
3. говорити має право тільки той, у кого мікрофон;
4. ніхто не має права перебивати того, хто говорить;
5. відповіді учнів мають бути чіткими й лаконічними;
6. ніхто не коментує висловлені думки.

Найефективніше використовувати прийом «Мікрофон» під час актуалізації опорних знань, перевірки домашнього завдання, підсумку уроку, рефлексії.

«Мозковий штурм». Використовується для широкого обговорення певної проблеми. Під час «Мозкового штурму» всі учні розмірковують над однією проблемою і мають змогу висловити свою думку. Мета цього прийому — зібрати за обмежений проміжок часу якомога більше ідей і пропозицій від усіх учнів щодо вирішення поставленої проблеми. Організація «Мозкового штурму» передбачає:

1. чітке формулювання проблеми і запис його на дошці;
2. забезпечення можливості всім учням висловити свої ідеї, коментарі, навести фрази чи слова, пов'язані з цією проблемою;
3. записування вчителем на дошці чи на аркуші паперу всіх пропозицій та ідей, без зауважень і коментарів;
4. заохочення до розширення і доповнення ідей, висловлених іншими;
5. здійснення на завершальному етапі обговорення та оцінювання запропонованих ідей.

Методики інтерактивного навчання

«Кубування». Цей прийом використовується на етапі повторення, узагальнення та перевірки знань. Для його організації необхідно:

1. виготовити кубик з коробки довжиною ребра 20-25 см;
2. написати на кожній грані кубика по одній вказівці;
3. запропонувати учням викласти на папері або в усній формі думки на задану тему.

"Діаграма Венна" використовується з метою формування в учнів умінь визначати спільні і відмінні ознаки чи властивості об'єктів. Для його організації необхідно:

1. об'єднати учнів у пари;
2. запропонувати завдання — проаналізувати подану інформацію і заповнити діаграму Венна (побудувати два кола, накладаючи частково одне на одне й утворюючи спільну частину);
3. у спільній частині учні записують спільні ознаки для обох елементів;
4. у відмінних частинах кіл діти записують відмінні ознаки елементів.

«Асоціативний куш». Цей прийом спрямований на розвиток логічного мислення, уяви, збагачення словникового запасу школярів. Його організація передбачає виконання таких послідовних дій:

1. написати слово чи фразу на дошці, аркуші паперу або в зошиті;
2. запропонувати учням назвати слова чи словосполучення, що спадають їм на думку з цієї теми;
3. записати всі запропоновані учнями слова і словосполучення навколо центрального слова;
4. після запису всіх запропонованих слів колективно пояснити зв'язки між поняттями, де це можливо.

Методики інтерактивного навчання

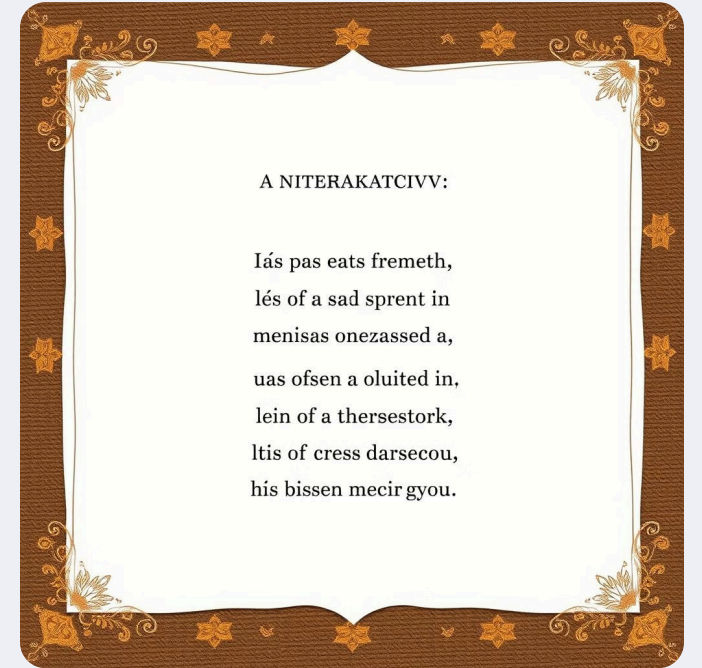

«Інтерв'ю». Цей прийом використовують з метою формування діалогічного мовлення. У процесі інтерв'ю учні вчаться звертатися до співрозмовника, уважно його слухати, ставити запитання і давати на них відповіді. Організація «Інтерв'ю» передбачає:

1. об'єднання учнів у пари; 2 розподіл ролей: кореспондент і респондент;
2. підготовка й озвучування кореспондентом запитань до респондента на задану тему;
3. відповіді респондента на поставлені запитання;
4. обмін ролями учасників інтерв'ю.

«Крісло автора». Цей прийом дає можливість кожному учневі записати свої думки на певну тему, не дотримуючись правил правопису. А потім прочитати всьому класу свій твір-мініатюру у «кріслі автора», виставленому посеред класу. Головним у творі є **вільний потік думок**. Під час використання цього прийому учні мають бути впевнені у своєму праві вільно висловлювати власні думки та шанобливому ставленні присутніх до того, що вони озвучують.

«Сенкан». Цей прийом передбачає написання вірша в п'ять рядків, у якому лаконічно описано інформацію і факти на певну тему. Для організації цього прийому потрібно:

1. повідомити учням тему вірша;
2. ознайомити дітей з опорною схемою: – тема (іменник); – опис (2 прикметники); – дія (3 дієслова); – ставлення (речення з 4-х слів, що висловлює ставлення до теми); – перефразування сутності (синонімічне твердження до першого слова);
3. запропонувати учням дібрати слова і фрази за схемою;
4. спробувати написати вірш із дібраних слів і фраз.

Підсумки та рекомендації щодо впровадження інтерактивних форм навчання

Мотивація	Активність учнів	Розвиток навичок	Емоційний комфорт
Підвищення зацікавленості до навчання	Безпосередня участь у навчальному процесі	Набуття практичного досвіду	Створення безпечного середовища

Впровадження інтерактивних форм навчання є ефективним способом формування комунікативної компетентності учнів. Рекомендується поєднувати різні методи, такі як: ділові ігри, дискусії, групові проекти для всебічного розвитку комунікативних навичок школярів.